

Inleiding

De redactiecommissie: Ivo Giesen, Joris Struycken, Mark Thöenes, Albert Verheij

Voor U ligt het Bijzonder Nummer 1995 van *Ars Aequi*, geheel gewijd aan *Joint Ventures*. Van een joint venture is sprake indien, in de woorden van Ten Berg in zijn inleidende bijdrage aan dit nummer, 'twee of meer — overigens zelfstandig blijvende — ondernemingen (...) gezamenlijk een nieuwe (afzonderlijke) onderneming opzetten, al dan niet voor een bepaalde periode (...) ter verwezenlijking van een gemeenschappelijk doel.' We hebben hier dus te maken met *samenwerking* in een ondernemingsvorm. De term 'joint venture' wordt voor het eerst gebruikt in de Amerikaanse rechtspraak aan het eind van de vorige eeuw.' In de twintigste eeuw is het gebruik van de joint venture geweldig toegenomen. Dit betekent echter niet dat de juridische aspecten die daaraan kleven, uitgekristalliseerd zijn.

Ars Aequi begeeft zich hiermee op het terrein van het vennootschapsrecht, hetgeen door studenten veelal als saai en weinig dynamisch wordt ervaren. Het verschijnsel joint venture laat zien dat dit beeld niet juist is. Richten wij ons op Boek 2 Burgerlijk Wetboek (BW), dan zien wij dat veel van de daar geregelde kwesties met betrekking tot de joint venture tekort schieten. Dit wordt veelal veroorzaakt door het feit dat de joint venture in de (ondernemings-) vorm van een NV of een BV, wordt beheerst door twee stelsels van regels. Enerzijds is er de samenwerking tussen twee of meer partners die besluiten samen in zee te gaan en dit tot in detail regelen in een overeenkomst. Anderzijds hebben we te maken met een nieuw op te richten onderneming waarin de samenwerking gestalte moet gaan krijgen. Deze nieuwe onderneming dient in een bepaalde rechtsvorm gegoten te vormen, welke dat ook is. Dit brengt met zich mee dat er door de wetgever opgelegde regels van toepassing zijn, welke de inrichting en organisatie van de nieuwe onderneming bepalen. Immers, ingevolge artikel 2:25 BW zijn de regels van Boek 2 BW in beginsel dwingend van aard. Deze twee stelsels van regels kunnen, en dat blijkt in de praktijk ook het geval te zijn, met elkaar in botsing komen. Men denke hierbij aan de situatie dat een van de joint

venture-partners zijn aandelen in de joint venture-vennootschap wil verkopen, hetgeen bijna altijd op contractuele bezwaren zal stuiten. Het is bovengenoemde problematiek die als een rode draad door de diverse bijdragen in dit Bijzonder Nummer loopt en steeds weer vragen oproept die bij een zonder samenwerkingsovereenkomst opgezette onderneming niet of in mindere mate spelen.

Een van de redenen voor het toegenomen gebruik van de joint venture, is gelegen in het feit dat het oprichten van een joint venture vaak de enig toegestane manier is voor grote ondernemingen om nieuwe markten aan te boren. Te denken valt daarbij aan de markten in enkele Aziatische en Afrikaanse landen. De ondernemingen worden daar alleen toegelaten indien ze samen met een lokale onderneming een joint venture aangaan. Soms wordt daarbij door de overheid ook nog de eis gesteld dat op de joint venture-onderneming het lokale recht van toepassing is. Ook voor het leggen van contacten op de nog risicovolle markten in Oost-Europa, zal de joint venture goede diensten kunnen bewijzen.

De wetgever heeft vooralsnog niet de behoefte gevoeld de joint venture, en de daarmee inherent verbonden problematiek, als zelfstandig verschijnsel te erkennen. Het is daarom aan de praktijk en de wetenschap om het voortouw te nemen. Dit Bijzonder Nummer beoogt aan te geven welke problemen spelen en hoe zij opgelost kunnen worden. Uit het ruime aanbod van mogelijke onderwerpen heeft de redactie de volgende keuzes gemaakt. *Mr. J.A.M. ten Berg* zal het Bijzonder Nummer openen met een bijdrage over de algemene juridische aspecten van een joint venture, waarbij vragen met betrekking tot het begrip, de mogelijke rechtsvormen en de joint venture-overeenkomst behandeld worden. Vervolgens zal *prof.dr. P.J. Uitermark* de economische achtergronden en beweegredenen voor het opstarten van een joint venture schetsen. Het zijn immers economische entiteiten die door middel van joint ventures met elkaar in zee gaan. Aanluitend bespreekt *mr. M. W. den Boogert* de dis-

Zie M.J.G.C. Raaijmakers, *Enkele rechtsvergelijkende beschouwingen over joint ventures*, Preadvis voor de Ne-

derlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, nr. 46, Kluwer, Deventer 1992, p. 2.

crepanties tussen Boek 2 BW en de praktijk rondom joint ventures. De auteur zal hierbij ingaan op eventuele aanpassingen van Boek 2 BW voor joint ventures. De fiscale aspecten, veelal bepalend voor de rechtsvorm die de joint venture krijgt, worden besproken door *mr. W. Brink*. Medezeggenschap van werknemers van de joint venture zal in de bijdrage van *prof.mr. L. Timmerman* aan de orde komen.

Daar de zeggenschap in een joint venture gelijkmatig verdeeld is tussen de partners, kunnen zich situaties voordoen waarin geen besluit genomen kan worden vanwege stakende stemmen. Die zogenaamde *deadlock-situaties* zullen uitgediept worden door *mr. H.J.M.N. Honée*. *Mr. S.E. Eisma* wijdt zijn bijdrage aan het jaarrekeningrecht zoals dat voor joint ventures geldt. Aansprakelijkheid voor de schulden van een joint venture-BV of -NV is in beginsel uitgesloten. *Joris Struycken* onderzoekt onder welke omstandigheden de partners wél aansprakelijk kunnen zijn. Beëindiging van de samenwerking kan na verloop van tijd, om wat voor redenen dan ook, gewenst of zelfs nodig zijn. De aandachtspunten die dan van belang zijn, waaronder ook het internationaal privaatrecht, worden toegelicht door *prof.mr. W.J. Slag ter*.

Mededinging is een onderwerp dat dankzij de

Europese Gemeenschap een grote vlucht genomen heeft. Het wordt in twee artikelen nader onderzocht. Allereerst door *mr. R. Ludding* die nagaat hoe de Europese Commissie joint ventures beoordeelt in het kader van het mededingingsrecht, en ten tweede door *mr. M.E. Honée* die zich concentreert op de mate waarin vennootschapsrechtelijke aspecten bij die beoordeling een rol spelen. *Prof.mr. M.J.G.C. Raaijmakers* bespreekt daarna de mogelijkheden om voor joint ventures een Europese rechtsvorm te kiezen. Binnen Europa wordt de aandacht dan geconcentreerd op Engeland door *prof. mr. H.J. de Kluiver* die stemovereenkomsten tussen aandeelhouders in een joint venture in ogenschouw neemt. De laatste bijdrage in het Bijzonder Nummer is geheel gewijd aan joint ventures in ontwikkelingslanden en wordt verzorgd door *mr. R. Pfeiffer*.

De redactiecommissie wil de auteurs die een bijdrage hebben geleverd aan deze bundel daarvoor hartelijk danken.² De lezer vindt enige achtergrondinformatie over hen in het overzicht *Gegevens over de auteurs*, waarmee het Bijzonder Nummer besluit. Rest ons nog de lezer veel plezier toe te wensen bij het bestuderen van dit '(• ■ ■) even gecompliceerd als boeiend verschijnsel.³

2 De sluitingsdatum voor de kopij was 15 februari.

3 Raaijmakers, *a.w.* (noot 1), p. 4.